

KARTA ROZWIĄZANIA:

ID:	Z.01d-1
Typ instrumentarium (a do f) ¹	a, c
Kategoria rozwiązania (A do C) ²	A
Data aktualizacji wpisu:	4.05.2021
Nazwa wyzwania, którego dotyczy proponowane rozwiązanie:	Przypisanie i poszerzenie zakresu zadań dla struktur zarządzających MOF
Autorzy:	Aleksandra Jadach-Sepiolo (na podstawie uwag członków grupy)
Grupa ekspercka:	Zarządzanie i finanse publiczne Podgrupa: Integracja zarządzania w miejskich obszarach funkcjonalnych

1. Nazwa rozwiązania [200 zn.³]:

Wykorzystanie szansy rozwojowej wynikającej z rozszerzenia formuły ZIT na MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze poprzez wprowadzenie wymogów stymulujących współpracę tych ośrodków.

2. Zwięzła charakterystyka proponowanego rozwiązania [2000 zn.]:

Rozszerzenie w Umowie Partnerstwa (dalej: UP) wymogu opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego (o której mowa w nowelizacji ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) na MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (zgodnie z obecnym brzmieniem UP jest to rozwiązanie fakultatywne). Wprowadzenie premiowania rozszerzenia zakresu partnerstwa, ujętego w strategii rozwoju ponadlokalnego poza zakres tematyczny ZIT wymieniony w UP, tj.:

- rozwój zrównoważonego transportu publicznego łączącego miasto i jego obszar funkcjonalny,
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze funkcjonalnym miasta, szczególnie w zakresie jakości powietrza,
- zwiększenie efektywności energetycznej w obszarze funkcjonalnym,
- wsparcie rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego w odpowiedzi na potrzeby i wyzwania rynku pracy w obszarze funkcjonalnym.

Wymieniony zakres wynika z UP, natomiast współpraca na poziomie MOF przy okazji zastosowania instrumentu ZIT powinno stymulować rozszerzanie wspólnych pól.

W związku z tym opracowane Plany działania ZIT powinny mieć charakter pilotażowego planu wypracowania zasad partnerstwa (obok określenia interwencji ponadlokalnej zgodnej z kodami interwencji odpowiadającymi powyższym działaniom). W szczególności partnerstwo może obejmować wspólne świadczenie wybranych usług publicznych czy

¹ a) Rozwiązania w zakresie regulacji prawnych, administracyjnych itd.

b) Rozwiązania w zakresie finansowania i programów funduszowych

c) Dedykowane programy krajowe

d) Wzmacnianie know-how: Rekomendacje, zalecenia, standardy, dobre praktyki, wymiana doświadczeń, szkolenia, pilotaże, programy współpracy itd.

e) Dostosowywanie działań, inwestycji realizowanych przez inne zależne od rządu podmioty krajowe

f) Inne

² A – Regulacje prawne; B – Mechanizmy finansowania; C – Wzmacnianie wiedzy i współpracy

³ Znaki ze spacjami – podane wartości dotyczą maksymalnej objętości opisu – orientacyjnie.

nawet wspólne ustalanie zasad ładu przestrzennego. W celu nadania trwałej formy partnerstwu MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze należy rozważyć wprowadzenie wymogu jego instytucjonalizacji (powołanie Związku ZIT) nie później niż do roku 2027 z zakresem zadań na poziomie MOF wykraczającym poza interwencję wspieraną w ramach ZIT.

Analogiczne rozwiązanie można rozważyć dla ZIT miast wojewódzkich nie będących metropoliami.

3. Działania szczegółowe, narzędzia interwencji – szczegółowy opis: [5000 zn.]

- **Specyfikacja barier/wąskich gardeł istniejących zapisów prawnych poprzez wskazanie niefunkcjonalnych i nieadekwatnych rozwiązań w obowiązujących uregulowaniach**

Brak szczegółowych, odgórnych wytycznych w zakresie zadań MOF pozostawia kwestię współpracy wewnętrznej w gestii woli władz samorządowych. Podejmowane zadania często obejmują swoim działaniem akcje skoncentrowane na generacji zysku finansowego lub ograniczeniu kosztów ponoszonych przez samorządy. Prawo wskazuje MOF jako zrzeszenia JST uprawnione do koordynacji działań w zakresie: „kształtowania ładu przestrzennego, rozwoju obszaru, publicznego transportu zbiorowego, współdziałaniu w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich oraz promocji obszaru metropolitalnego”. Jednakże współpraca między ośrodkami ogranicza się często do działań z zakresu już wchodzącego do zadań JST. Główne działania podejmowane w JST są często oddolnymi inicjatywami, nie mającymi ścisłego powiązania z istnieniem MOF. Widoczny jest mały udział miast centralnych we współpracy z mniejszymi sąsiednimi ośrodkami. Działania odgórne – ZIT nie prowadzą to trwałej integracji, gdyż wiążą się głównie z aspektem finansowym. Widoczny jest brak narzędzi bezpośrednio wynikających z istnienia MOF pozwalających na wdrażanie wspólnej polityki oraz wykonywanie zadań. Niezbędna jest zmiana podejścia na zintegrowane rozwiązywanie problemów wykraczające poza granice administracyjne pojedynczej gmin oraz zaangażowanie ośrodka centralnego.

Analiza przypadku MOF Poznania, Lublina i Wrocławia wskazuje, że celami związków JST były głównie gospodarka odpadami (13 z nich), gospodarka wodno-ściekowa (11 z nich) oraz ochrona środowiska (9 z nich). Współpraca w zakresie usług publicznych miała zdecydowanie mniejszy wymiar i dotyczyła od 1 do 4 związków.

Zapisane w UP ograniczenie ZIT (zarówno dla MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, jak i miast wojewódzkich nie będących metropoliami) przyczyni się do utrwalenia wymienionych niedoskonałości w funkcjonowaniu ZIT, a szansa na stymulowanie rozszerzenia współpracy zostanie zaprzepaszczona.

- **Propozycja zmian przepisów prawnych – wskazanie przepisu oraz zakresu zmiany**

Zmiana prawa nie jest konieczna, potrzebne jest doprecyzowanie zapisów Umowy Partnerstwa, a następnie skonstruowanie wymogów wobec MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i miast wojewódzkich nie będących metropoliami w regionalnych programach operacyjnych.

- **Wskazanie nowego obszaru do regulacji prawnej – sugestie do projektu ustawy o zrównoważonym rozwoju miast⁴**

Modyfikacja mechanizmu ZIT nie wymaga wprowadzania dodatkowych przepisów. Można rozważyć rozszerzenie wymogów dotyczących obligatoryjnego opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego dla MOF miast wojewódzkich i miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

4. Podmioty odpowiedzialne za realizację:

Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego, urzędy marszałkowskie, MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

⁴ Umieszczenie tutaj ustawy o zrównoważonym rozwoju miast ma zasygnalizować i zaproponować regulacje takiej materii która do tej pory nie była podjęta legislacyjnie a powinna podlegać takiej regulacji.

5. Wstępny harmonogram i kamienie milowe:

Zmiana w UP powinna zostać wprowadzona niezwłocznie. Następnie w ramach środków pomocy technicznej niezbędne będzie wsparcie wypracowania strategii rozwoju ponadlokalnego oraz planów działania ZIT, uwzględniających rozszerzenie współpracy poza zakres interwencji wynikający z UP. Wypracowanie pełnego zakresu współpracy i instytucjonalizacja partnerstwa powinna nastąpić nie później niż w 2027 r.

6. Priorytet/istotność z punktu widzenia wpływu na wyzwanie/rozwiązanie problemu (oczekiwany efekt):

Fundamentalne dla rozwoju współpracy w MOF oraz budowania współpracy międzypoziomowej między szczeblami administracji.

7. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

Janas K. (red.), 2020, *W kierunku nowej Krajowej Polityki Miejskiej. Raport rekomendacyjny*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa-Kraków.

Janas K., Jarczewski W. (red.), 2017, *Zarządzanie i współpraca w miejskich obszarach funkcjonalnych. Raport o stanie polskich miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

Kaczmarek T., 2017, *Miejskie obszary funkcjonalne – problemy integracji zarządzania*, „Studia KPZK”, nr 174.

Kaczmarek T., 2015, *Miejskie obszary funkcjonalne ośrodka wojewódzkiego. Podstawowe założenia związane z planowaniem i delimitacją*, Posiedzenie Zespołu Ekspertów ds. Polityki Przestrzennej przy Konwencji Marszałków, Wrocław 5-6.11.2015.

Kociuba D., 2015, *Miejskie obszary funkcjonalne – wyzwania planistyczne*, „Studia Miejskie”, tom 18, s. 39-53.

NIK, 2019, *Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w Perspektywie Finansowej 2013-2020*, Warszawa.

Szafranek E., 2019, *Terytorializacja polityki rozwoju. Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarach funkcjonalnych miast w Polsce*, „Studia i Monografie”, Uniwersytet Opolski, nr 561.

Śleszyński P. i in., 2017, *Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych*, „Prace Geograficzne” nr 260, IGiPZ, Warszawa.

Śleszyński P., 2013, *Delimitacja Miejskich Obszarów Funkcjonalnych stolic województw*, „Przegląd Geograficzny IGIPZPAN”, t. 85, z. 2.

Wolański i in., 2018, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020*, Raport końcowy – wersja II, Warszawa.

8. Powiązane akty prawne, identyfikacja obszaru prawnego wymagającego poprawy (odniesienie do istniejącego stanu prawnego):

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378).

9. Przykłady podobnych rozwiązań w innych krajach (jeśli znane)

[...]